Onderwerp schriftelijke mededeling college: verslag bestuurlijk gesprek ministerie van Justitie en Veiligheid in het kader van het interbestuurlijk toezicht op de Spreidingswet

Datum schriftelijke mededeling:	9 november 2026
Portefeuillehouder:	C.N.A. Nijkerken-de Haan

Mededeling

Geachte raadsleden,

Op 16 september jl. vond het bestuurlijk gesprek plaats met het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit gesprek werd gevoerd in het kader van het interbestuurlijk toezicht (IBT) op de Spreidingswet. Bijgevoegd treft u het vastgestelde gespreksverslag.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Directoraat-Generaal Migratie
Directie Regie Migratieketen

[redacted]

Contactpersoon
Team Spreidingswet
[redacted]

verslag

Bestuurlijk gesprek IBT Spreidingswet

Omschrijving	Bestuurlijk gesprek in het kader van het Interbestuurlijk Toezicht op de Spreidingswet (trede 3, Actief toezicht)
Vergaderdatum en - tijd	16 september 2026 16:00-17:00
Vergaderplaats	Ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag
Aanwezig	Gemeente Vught: Chantal Nijkerken (burgemeester), Jos den Otter (wethouder Wonen) en [redacted] (teammanager Opvang en Migratie) JenV: [redacted] (plv. directeur Regie Migratieketen), [redacted] (senior beleidsadviseur), [redacted] (notulist)

1. Opening en doel van het gesprek

[redacted] heet de aanwezigen welkom. Dit is het eerste bestuurlijke gesprek met de gemeente Vught dat door het ministerie wordt gevoerd.
Er volgt een korte voorstelronde.

2. Proces tot nu toe

[redacted] schetst de situatie in de opvang: de nood is nog steeds hoog, COA heeft een bezetting van 102%, waar 96% de norm is. Er is gecontroleerd toegang in Ter Apel, COA neemt alleen kwetsbare asielzoekers op. De overige asielzoekers worden in dag- en nachtnoodopvang ondergebracht in gemeenten in de regio. Deze groep zou dus geen opvang hebben en op 'het gras' moeten doorbrengen maar dat is hiermee voorkomen. De instroom is afgelopen periode m.n. op Nareis iets lager dan de prognose, maar normaliter start in deze periode de najaarspiek. De situatie in de opvang is dus onverminderd kritiek.

Het Rijk is samen met gemeenten en provincies in gesprek om interventies te doen die meer opvangplekken opleveren. Er wordt als het goed gaat in oktober een bestuurlijk akkoord gesloten waarin afspraken worden gemaakt om statushouders sneller uit de opvang te kunnen uitplaatsen o.a. door alternatieve vormen voor huisvesting en woningdeling mogelijk te maken. Gemeenten, coöperaties e.a. zijn gevraagd werkprogramma's te maken om de achterstand op de statushouders in te lopen in 2027.

Dit is belangrijk omdat 1 op de 4 bewoners bij COA een statushouder is. Daarnaast is JenV in gesprek om ook Rijksgronden in te zetten, o.a. met Defensie om grotere noodopvanglocaties te kunnen openen, maar ook dat vraagt medewerking van de betrokken gemeenten.

Het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) behoort ook tot dit rijtje maatregelen. Het proces tot nu toe is dat alle 342 gemeenten een brief hebben gekregen dat ze wel/niet voldeden. Vervolgens bleken ca. 240 gemeenten niet of gedeeltelijk te voldoen aan de opgave asielzoekers. Nadat gemeenten schriftelijk is gevraagd hierop te reageren, is JenV begonnen met het uitnodigen van gemeenten voor een ambtelijk gesprek met allereerst gemeenten die geen plekken gerealiseerd hadden. Provincies hebben soms feedback gegeven met welke gemeenten contact op te nemen. Er liggen geen specifieke criteria ten grondslag aan de opschaling van de eerste 10 gemeenten, waaronder Vught, behalve dat dit om gemeenten gaat die nu geen opvangplekken op basis van de wet realiseren. Op dit moment is van 42 gemeenten openbaar gepubliceerd dat zij op trede 3 van de interventieladder IBT staan. Met alle gemeenten op die lijst wordt de komende periode een bestuurlijk gesprek gevoerd.

[redacted] licht toe dat dit gesprek is bedoeld om de volgende stappen te bespreken en Vught de gelegenheid te geven om een toelichting te geven op de lokale context. De gemeente krijgt na dit gesprek een brief waarin de gemeente wordt gevraagd een plan op te leveren waarin concreet wordt aangegeven wat de gemeente gaat ondernemen om aan de wet te voldoen. Op basis van het plan zal het ministerie alle feiten en omstandigheden wegen en bezien wat de volgende stap wordt in het IBT richting gemeente. De uiteindelijke consequentie van het IBT kan indeplaatsstelling zijn, maar de inzet is om dat zoveel mogelijk te voorkomen en de regie bij de gemeenten te houden. Dat kan o.a. door op de PRT actief te zijn op verdeling van de opgave.

3. Plan en aanpak gemeente om opgave te realiseren

Dhr. Den Otter spreekt uit dat Vught JenV actief geïnformeerd heeft, hun inspanning is ook optimaal geweest en Vught heeft niet het gevoel dat dat is overgekomen. Vught wil serieus de kans om uit te leggen wat ze gedaan hebben. [redacted] waardeert wat Vught doet voor statushouders en ontheemde Oekraïners en vraagt waarom de gemeente wel daarop levert en niet op asielopvang? Mevr. Nijkerken geeft aan dat dit zo gegroeid is. Vught heeft bij oproepen van het ministerie steeds gehoor gegeven aan het realiseren van extra opvangplekken voor Oekraïense ontheemden, ook al voldeed Vught op die momenten al (ruimschoots) aan de opgave. Daarnaast heeft Vught afgelopen zomer versneld een groot aantal (nagenoeg het dubbele van de taakstelling) statushouders gehuisvest om de asielketen te ontlasten. Als elke gemeente keurig de taakstelling voor de huisvesting van statushouders zou uitvoeren, zou er geen probleem zijn in de AZC's.
Voor de gemeente is dit een samenhangende opgave waarvoor dezelfde schaarse woon- en opvangcapaciteit, maatschappelijke voorzieningen, etc. worden gebruikt. Daarnaast brengt het Lange Termijn Beleid voor Oekraïense ontheemden langetermijn uitdagingen met zich mee voor gemeente, gemeenschap en voorzieningen.

De eerste locatie voor asielzoekers die Vught in 2023 aanbood is afgewezen door COA. Vught heeft deze locatie vervolgens wel ingezet voor opvang van Oekraïners en is zich gaan specialiseren in Oekraïners. Deze groep heeft specifieke behoeften en is niet bij uitstek een makkelijke doelgroep. Mevr. Nijkerken merkt dat de spankracht van de gemeente aan zijn eind komt. Dhr. Den Otter vindt het vreemd dat niet op statushouders gehandhaafd wordt en wel op asielzoekers, dit is lastig uit te leggen aan de politiek.
Er zijn gemeenten -ook in de omgeving- die in het geheel niet bijdragen en dat is niet goed voor draagvlak. Dit creëert bij de gemeente het gevoel dat het niet loont om opvang voor andere groepen te regelen en/of statushouders te plaatsen. [redacted] herkent dit signaal en merkt op dat de situatie en de druk op de opvang er om vraagt dat het IBT op de Spreidingswet voortvarend wordt uitgevoerd, maar ook op de andere terreinen wordt geïntensiveerd zoals genoemd. Dat geldt ook voor statushouders en het bestuurlijk akkoord en de uitvoering van werkprogramma's om de achterstand op statushouders in te lopen.

[redacted] snapt het gevoel en vindt het logisch dat dit wordt genoemd, maar feit is dat dit gesprek in het kader van de Spreidingswet is. Vught is van mening dat de diverse opvangopgaven door het ministerie niet in samenhang worden bekeken. Dhr. Den Otter schetst het dilemma dat, als de minister vasthoudt aan de handhaving van de Spreidingswet, Vught mogelijk opvang voor Oekraïners zal moeten afstoten om aan de Spreidingswet te gaan voldoen. Er is immers weinig ruimte in Vught om beiden te doen, los van de vraag hoe dit in de samenleving zal vallen. [redacted] bevestigt dat de minister de lokale dilemma's snapt en ook begrijpt dat het voelt alsof er separate kolommen naast elkaar bestaan. Niettemin hebben we te maken met het IBT op de Spreidingswet en de opgave die daar voor de gemeente Vught is bepaald. Omdat alle feiten en omstandigheden worden meegewogen is het verstandig dat de gemeente de inzet die wordt gepleegd op Oekraïners en statushouders meegeeft in haar Plan/brief aan de Minister.

[redacted] legt uit dat het bestuurlijk gesprek het eerste gesprek is van het actieve toezicht, een gemeente blijft in trede 3 tot is voldaan aan de wettelijke taak. Na dit bestuurlijk gesprek volgt een min of meer standaardbrief met het verzoek om binnen 4 weken te reageren met een plan van aanpak. De minister wil samen met gemeenten zorgen dat in de fase van actief toezicht zoveel mogelijk opvangplekken worden aangeboden door gemeenten zodat kan worden voorkomen dat doorgestapt moet worden naar trede 4.

Afhankelijk van het plan van aanpak komt de afweging hoe het actieve toezicht ingevuld gaat worden. Daarover zal actief contact worden gehouden. Trede 4 en verder wordt naast een inhoudelijke toets ook veel meer een politieke afweging voor de Minister. IBT wil graag dat de regie zoveel mogelijk bij de gemeenten blijft en wil ruimte geven aan gemeenten om het zelf in te vullen.
Hier valt ook het onderhandelen aan de PRT onder. Om tot een sluitende verdeling te komen moeten gemeenten op de PRT in gesprek. [redacted] spreekt nogmaals zijn dankbaarheid uit dat Vught zoveel statushouders opvangt. [redacted] vult aan dat het aantal opgevangen statushouders niet meeweegt in de indicatieve verdeling, maar wel onderwerp van gesprek kan zijn aan de PRT.

Er wordt nog gesproken over opties die eerder aan de orde zijn geweest in Vught. In februari '23 was voor asielopvang een pand beschikbaar in een zorgpark (voor o.a. psychische zorgproblematiek), waardoor de pandeigenaar een gezonde balans wilde tussen gezinnen en alleenstaanden. Vught wilde daar afspraken over maken, maar COA vond het niet geschikt onder andere door het gebrek aan voorzieningen in en rond het gebouw. Kort daarna verbleven er Oekraïners, inmiddels 180, want het pand stond leeg en is naar mening van Vught wel geschikt voor opvang. De eigenaar wilde in '25 geen omzetting van Oekraïners naar asielzoekers meer. Vught heeft nu geen locaties in beeld en ook geen eigen panden of terreinen. Defensie heeft een terrein maar dat ligt tegen de EBI en de Molukse gemeenschap aan, waardoor het aan het ministerie is om af te wegen of deze locatie geschikt is.

Er is een doorstroomlocatie voor statushouders op een vakantiepark, daarnaast zijn op die locatie op dit moment 144 opvangplekken voor Oekraïners gerealiseerd. De exploitant wil geen structureel karakter voor statushouders (huisjes zijn veelal particulier bezit) maar acht het wel voorstelbaar om het huurcontract nog een periode te verlengen voor Oekraïners. Er is een locatie in Helvoirt (kern met ca. 5000 inwoners) met 200 Oekraïners, de eigenaar wil dit pand eventueel breder inzetten, maar wel zorgvuldig kijken wat de mogelijkheden zijn. De gemeenteraad zal zich daarover moeten uitspreken.

Mevr. Nijkerken vraagt of er ondergrens voor COA is om een locatie in beheer te nemen? [redacted] antwoordt dat dat van de business case afhangt, er wordt gekeken wat nodig is om een business case rond te krijgen. Door Vught wordt voor statushouders veel geld bijgelegd om ze te begeleiden. Voor noodopvang gelden andere regels, dit wordt deels vergoed. [redacted] vraagt of noodopvang bespreekbaar is voor Vught? Bij noodopvang neemt COA met NGO's de volledige opzet en exploitatie op zich inclusief de waarborgen rond de opvang. De gemeente kan eventueel voorwaarden stellen aan deze vorm van opvang en wordt ondersteund. Dhr. Den Otter wil zorgvuldig handelen en transparant communiceren met de raad en de buitenwacht. D[redacted] ondersteunt het belang van goede communicatie en afstemming.

[redacted] merkt op dat Vught binnenkort het provinciaal verslag moet inleveren en vraagt of het Rijk dan niet alle opgaves (dus ook de opvang van Oekraïners en statushouders) kan meewegen? [redacted] antwoordt dat dat nu nog geen optie is omdat het IBT van de Spreidingswet alleen toeziet op de afspraken over asielzoekers. Alleen aantallen die zijn vastgelegd in een bestuursovereenkomst tellen mee voor het IBT. Het is aan de gemeenten onderling om in de PRT afspraken te maken over de opgaven en eventuele uitruil. Vught geeft aan dit onvoldoende evenwichtig te vinden en had graag gezien dat het ministerie hierop zelf nog een weging toepast, mocht het PRT niet tot afspraken kunnen komen.

Tot slot overhandigt dhr. Den Otter aan [redacted] een overzicht en beschrijving van de situatie in Vught.

4. Afspraken en vervolg

- JenV zal aan het college van Vught een brief sturen waarin het college wordt gevraagd om in een bestuurlijke brief aan de minister aan te geven hoe Vught aan de opgave gaat voldoen.

- Vught wil graag morgen, 17 september, de digitale brief ontvangen zodat ze maandag daarover kunnen communiceren. Het papieren exemplaar volgt later.
- Het verslag van dit gesprek wordt aan de aanwezigen voorgelegd ter verificatie en vervolgens vastgesteld. Dit verslag wordt niet openbaar gedeeld door het ministerie.

De aanwezigen constateren dat het een constructief gesprek was en spreken de intentie uit om met elkaar in gesprek te blijven. [redacted] dankt de aanwezigen voor hun komst.